

Stockholm, Iduns Tryckeri Aktiebolag.

N:r 27 (446)

Fredagen den 3 juli 1896.

9:de årg.

Prenumerationspris pr år: Idun ensam kr. 5:— Iduns Modet., fjortondagsuppl. > 5:— Iduns Modet., månadsuppl. > 3:— Barngarderoben > 3:—	Byrå: Klara södra kyrkog. 16, 1 tr. Allm. telef. 61 47. Prenumeration sker å alla postanstalter i riket.	Redaktör och utgivare: FRITHIOF HELLBERG. Träffas säkrast kl. 2—3. Redaktionssekr.: J. Nordling.	Utgifningstid: hvarje helgfri fredag. Lösnummerpris 15 öre (lös:n:r endast för kompletteringar.)	Annonspris: 35 öre pr nonpareillerad. För »Platssökande» o. »Lediga platser» 25 öre för hvarje påbörjad tiotal stafv. Utländska annons. 70 öre pr nonp-rad

Agnes Ekholm.

D:r Nils Ekholms maka.

Det var den 5 juni! I likhet med så många andra hade jag i den härliga våraftonen vandrat ned till Centralstationen för att bringa de afresande nordpolsfararne mitt farväl och ännu en gång tillönska dem lycka på deras djärfva färd. När jag inträdde i vestibulen, varnade jag genast vid polletteringsluckan doktor Ekholm och hans unga maka. Denna syn framkallade i min hägkomst en annan, som plötsligt med sällspord klarhet trädde fram ur halförgätna minnens dunkel. Det var äfven då en nordisk vårafton, en härlig majkväll med blomdoft och en stämning midt emellan ljusa förhoppningar och halft omedvetet vemod...

På perrongen stod samlad en liten skara, som ville trycka en afresande väns hand till afsked. Denna gång var det hon, som var resenären, då ännu icke den öfver hela landet kända makan till dr Ekholm, men dock inom musikvärlden bekant och uppskattad såsom tonkonsten varmt hängifven och outröttligt verksam i dess tjänst, fröken Agnes Bodén.

Färden gällde ej utforskade ödemarker lång borta bland polarvärldens is och snö; dess mål var den soligt leende världsmetropolen vid Scinen. Och dock fanns det mellan dessa båda farväl ett omiskänligt likhetsdrag. I bägge fallen gällde det att fullfölja långa och mödosamma års studiarbete; svårigheterna voro stora och skulle på mången verkat afskräckande, men här fanns orubblig förtröstan om framgång och en energi, på hvilken hindren endast kunde verka eggande.

Dimensionerna voro helt naturligt ej de samma, men det är ju af gammalt mannens farliga företrädesrätt att gripa sig an med de uppseendeväckande stordåden, under det att kvinnan vanligen är hänvisad att slå in på mera kända, fast kanske icke mindre mödosamma strätvägar.

* * *

Fru Ekholm är född d. 2 maj 1865 i Nordmarkens socken i Värmland. Föräldrarna voro dåvarande komministern därstädes J. Bodén och hans maka, född Hallén, en systerdotter till den från »Våra öfverliggare» bekante pedagogen Svartengren. Hemmet flyttades snart till Ed i Dalsland, där fadern blifvit utnämnd till kyrkoherde, — han dog därstädes såsom kontraktsprost 1893. Äfven modern är död.

I denna härliga nejd vid stränderna af Lee, ändpunkten för Dalslands kanal, och måhända en af de vackraste platser Sverige har att uppvisa, växte den lilla Agnes upp; här fick hon sina första intryck, här lärde hon sig älska naturens skönhet, och från dessa glada ungdomsdagar har hon under lifvets alla skiften bibehållit något enkelt, okonstladt, som gör hennes väsen så tilldragande.

Redan i unga år visade hon stora anlag för musik, och i hemmet fick hon också sin första musikaliska undervisning.

Så kom hon 1879 till Upsala, där hon intogs i Högre elementarläroverket för flickor. Hon inackorderades hos krono-

Den sig för hvarje blomma tacksamt bockar,
Lätt nog vid öde stig en knippa plockar.

Julius Lohmeyer.

fogde Graan, en släkting till dr Ekholm, och här träffade hon för första gången sin man, då en ung filosofie kandidat.

Om detta första möte har hon själf en gång berättat följande: »Det var något ganska eget med detta vårt sammanträffande. Jag minnes det så väl, som hade det hänt i går, och jag har många gånger sedermera tänkt däröfver. Jag satt med familjens öfriga medlemmar i salongen och läste i en bok, då en herre träder in genom dörren och går fram, hälsande på de närvarande. Någon presenterade: »Kandidat Ekholm — Fröken Bodén!» I samma ögonblick erfor jag en förnimmelse som om någon hviskat i mitt öra, och jag hörde tydligen dessa ord: »Han skall blifva din man.» Jag minns väl, att jag tyckte det kändes mycket obehagligt, ty jag ville alls icke gifva mig, åtminstone icke med honom, som var dubbelt så gammal som jag. Jag var ju också bara femton år!»

I skolan gick det bra för den unga eleven, ty hon hade en snabb uppfattning och lätt för att lära, om man undantager matematiken, ty den var en svår stötesten. Men betyg fick hon äfven i detta ämne. »Och ser ni,» förklarade hon under ett samtal skrattande, »det var därför att jag lät Nils räkna alla talen åt mig.»

Musiken var dock hennes käraste ämne, och det var under skoltiden som hennes musikaliska anlag väcktes till fullt lif genom hennes beröring med professor Josephson, som då ledde musikundervisningen vid läroverket.

Sedan hon avslutat sin skolkurs, ville fadern, att hon skulle komma hem och lära sig hushåll, men härmed var icke Agnes rätt belåten. Hon ville fortsätta sina musikstudier. Efter många om och men fick hon slutligen faderns samtycke att fara till Stockholm. »Men du får hjälpa dig själf, om du vill ägna dig åt musiken,» så lydte hans dom. Detta var på hösten 1884.

Med den okuffiga energi, som alltid utmärkt fru Ekholm, beslöt hon dock att på egen hand söka taga sig fram. »Jag kunde icke annat,» har hon därom sagt, »det var en oemotståndlig makt inom mig, som dref mig. Jag måste fram. Men svårt var det! Jag spelade minst sex timmar om dagen för egen räkning, och då jag icke fick spela så mycket jag ville hemma, gick jag ut på pianomagasin och spelade där. Och så fick jag gå bort och gifva lektioner — för 50 öre i timmen. Men gick gjorde det, tack vare i främsta rummet den välvilja hr Richard Andersson visade mig genom att gifva mig kostnadsfri undervisning och efter en tid taga mig till lärarinna vid sin musikskola.»

Under 4 1/2 år åtnjöt hon hans undervisning. Sedan hon slutat hos honom, kom hon under professor Nerudas ledning, hvarjämte hon tog lektioner i ensemblespel för konsertmästare Tor Aulin.

Samtidigt utbildade hon sig äfven i sång, hvari fröken Signe Hebbe och professor Hallström varit hennes lärare.

År 1892 företog hon en studieresa till Paris, där hon spelade för prof. Marmontel och sjöng för prof. Bax. Om sin vistelse i Paris har hon yttrat sig med mycken hänförelse: »Det var en odelad glädjetid, ty jag fick helt ägna

mig åt min egen utbildning och behöfde icke tänka på några elever. Ty huru intresserad jag än är af att undervisa, har likväl detta, att gifva så mycket lektioner, som jag verkligen gjort, och hvilket för mig varit en nödvändighet, känts som en tung hämsko på min egen utveckling. Ty äfven om jag icke tänkt, att det skulle kunna blifva någon »storhet» af mig, så har jag likväl alltid inom mig närt ett aldrig tillfredsstäldt begär efter kunskaper.»

Hennes mål har varit att utbilda sig till en skicklig lärarinna, och att hon lyckats i denna sin sträfvan, därom vittna bäst de elevuppsvisningar, som hon vid flere tillfällen under de gångna åren tillställt. Det ligger helt och hållet utom ramen för denna framställning att här ingå på något slags bedömande af dem, och jag hänvisar därför angående denna sak till de recensioner, hvilka Stockholms musikcritici redan däröfver lämnat, recensioner affattade i de mest berömdande ordalag.

Beträffande fru Ekholms yttre egenskaper är det nog att framhålla, att ett naturligt, hjärtevinnande sätt, ett lifligt temperament och ett sympatiskt utseende aldrig förfela sin dragningskraft. Jag talade om utseende. Ögonen äro måhända det mest framträdande draget hos henne, och den, som en gång sett dessa ögon, glömmer dem icke gärna. Stora, själfulla, växla de uttryck hvarje sekund. Och färgen — ja den är egentligen brun, men ibland synes den snarare svart. Det är ett helt studium att iakttaga dem; och om det är sant, att ögonen äro själens spegel, så måste denna själ vara mäktig af de mest skiftande stämningar, från det vemodigaste allvar till den mest uppslupna glädthet.

* * *

»Har ni någonsin sett en sådan miniatyrvåning som denna?» frågade hon småleende, då jag häromdagen gjorde henne ett besök. »Men ser ni,» fortsatte hon, »förhållandet är att jag hyrde denna våning för mig och min lilla syster, och när sedan ballongfärden blef definitivt afgjord och vi på den grund gifte oss tidigare än ämnadt var, så beslöto vi, min man och jag, att för den korta tiden behålla våningen. Och det har gått så bra. Här har jag upplefvat min lyckligaste tid, en tid visserligen blandad med ett oändligt vemod, men dock så lycklig, att endast den, som själf känt hvad orden *hem* och *harmon*i innebära, kan till fullo fatta det. Och måhända är det till stor del minnet af denna lycka som gör, att jag med sådan häfvan tänker på expeditionens utgång.»

Rummen voro visserligen små, men ovanligt hemtrefliga. Det låg något personligt öfver det hela. Jag skulle vilja uttrycka det så: konst och vetenskap i harmonisk förening. Här ett notskåp och ett piano, där ett skrifbord och ett bokskåp fullt af lärda arbeten. Ofvanpå detsamma stod en byst i kroppsstorlek af hennes man, hvilken hon fått till skänks af direktionen för Svenska panoptikon, och på notskåpet bredvid en statyett af Beethoven i en förgylld ram en kabinettsfotografi af konungen med h. mt:s egenhändiga, välkända namnteckning.

Här blefvo vi afbrutna af brefbäraren, som

kom med bref från Tromsö. Det var från dr Ekholm.

»Ni ursäktar väl, att jag läser det,» sade hon, i det hon bröt brefvet.

Jag bugade mig. Behöfdes det väl någon ursäkt härvidlag!

Och så satte hon sig i soffhörnet och läste, medan jag bläddrade i en bok för tidningsurklipp, som jag fann på divansbordet, innehållande notiser och uppsatser angående Andrées polarexpedition från dess allra första början till nuvarande stund.

»Så rysligt vänligt!» utropade hon, i det hon vände sig till mig. »Här har jag också fått egenhändigt skrifna hälsningar från Andrée, Strindberg, kapten Zachau och mr. Lachambre.»

Det syntes tydligt, att det glädde henne att blifva så ihågkommen.

»För öfrigt skrifver min man,» fortsatte hon, »att de haft en förtjusande färd och så förträffligt. Att de slutat de magnetiska mätningarna och en del andra arbeten samt att brefdufvorna kommit ombord. Att han gläder sig mycket att få återse Spetsbergen, där han för fjorton år sedan stred sin strid för den vetenskapliga forskningen. Samt ber mig först och sist att icke vara orolig.»

Och så kommo vi in på expeditionen och hvad hon tänkte därom.

Härpå svarade hon, att hon naturligtvis tänkt mycket däröfver och, så vidt hon kunnat, sökt att sätta sig in i dess detaljer. »Om energi, kunskaper och förutseende äro nog,» yttrade hon, »så måste de komma tillbaka, men det *kan* ju inträffa omständigheter, hvilka man icke på förhand kan fullt beräkna eller sedan ser sig i stånd att behärska, och därför kan jag icke frigöra mig från en stor ångslan, så snart jag tänker därpå. Och tänker på dem gör jag ständigt.»

Hon satt en stund tyst, och det kom ett fuktigt skimmer i hennes ögon.

Slutligen sade hon: »Skulle någon olycka hända, så har jag åtminstone med mig genom lifvet minnet af den ädlaste make, af den mest trofasta hängifvenhet. Men,» tillade hon med en suck, »det är icke roligt att vara hustru till en nordpolsfarare...»

G. S.

»Pojkstreck.»

Ordet, det allmänna språkbruket, är ett andligt utsäde, hvilket, när det ej är af ädlaste innebörd, stundom urartar under tidernas lopp till ett snärjgräs för tänkesätten och då i sina slingor neddrager och förkväfver mången spirande andlig brodd, som kunde ha bringat gyllne korn till ljuset, och så i stället alstrar svamp och förruttelse i den växande grödan.

Ordet *pojkstreck* har blifvit till ett sådant snärjande ogräs genom den elasticitet, som det nu fått, en uttänjning, som gör, att det användes som ett försköningsmedel för många fula saker.

Vi lefva för öfrigt i försköningsmedlens tid, detta icke minst i hvad som rör språkbruk, och vi gjorde väl om vi samvetsgranare, än som nu sker, kallade fula ting

med de namn, hvilka dem med rätta tillkommer.

Antagligen har ordet pojkestreck en gång varit beteckning för ystra upptåg, födda af en frisk lifslust, upptåg, endast afsedda att framkalla en harmlös munterhet, eller ock att gifva dumheten, högfärden eller fegheten någon läxa. Man frestas åtminstone till ett dylikt antagande genom att se, med hvilken förkärlek detta ord användes äfven af personer, som borde känna till nämnda ords farliga urartning.

Huruvida brottningskamp, som slutas med vilda slagsmål, är (som det allmänt tyckes vara antaget) en ren naturnödvändighet för pojkar, skall här ej undersökas, och ej heller om det är möjligt att förlika en sådan naturdrift med nutidens fredssträfvanden, då slagsmålet väl kan anses för ett frö till krigiska böjelser. Men det är temligen troligt, att pojkslagsmål blifvit under krigiska tider uppmuntrade som förspel till blifvande hjältars bragder; då torde väl en lek, hvar-est där vankades blodiga pannor, äfven ha blifvit kallad pojkestreck.

Men hvad får icke nu gå och gälla för dylika?

Anmäl nu bara för målsmän och föräldrar, att en pojke under svordomar, öknamn och andra okvädinsord öfverfallit någon person med stenkastning eller ock med tillhygge slagit en kamrat, och i nio fall af tio blir svaret en axelryckning och ordet: pojkestreck!

Hos vissa naturer blifva dylika våldsdåd snart nog ett slags behof, en sport, som ger dem öfvertaget inom deras kamratkrets, och på detta sätt utbildas vilda slagskampar och våldsvarkare, som finna en onaturlig lust i blodsutgjutelser och andra brott.

Flere eller färre pojkar sluta sig tillsammans för att plundra en trädgård eller för att på salutorgen stjäla ur frukt- och bärhandlarnes vagnar och korgar. Trädgårdens ägare låter i de flesta fall de unga tjufvarne löpa, föga skrämde af hans hotelser, ty de hafva mer än en aning om, att han vid ett försök att få dem straffade skulle mötas af ett smålöje och ordet — pojkestreck! Frukthandlarne, särskildt under bärtiden, äro fullständigt rättslösa gent emot plundrande pojkflockar, ty polisen inskrider endast nödtvungen mot de unge vildarne och allmänheten, som bevittnar ofoget, ler och säger — pojkestreck!

Så utbildas här flock efter flock, för hvilka snatteri och tjufnad blir en verklig sport, och då denna sport ej längre kan få namn af pojkestreck, har man, för en viss klass individer, fått tag i det främmande ordet »kleptomani» för att därmed ursäkta böjelser, uppvuxna ur blott och bart ostraffadt själfsvåld.

Det är obehöfligt att här nämna de grymheter mot större eller mindre djur, nidingsdåd sådana som nedbrytande af planterade träd och andra växter, stenkastning mot fönsterrutor, grafvårdar och andra monument jämte ännu svårare saker, hvilka den stora allmänheten har en beklaglig tendens att kalla för pojkestreck.

Ofvannförda exempel torde vara nog för att belysa arten af de frukter, som mognat under senaste årtionden, då hemmen från sig skjutit besväret med och ansvaret för det uppväxande släktets upptuktande, utan att skolan förmått att upptaga de naturliga uppfostrarnes skyldighet.

I de af våra breda folklager, hvarest missförstådda frihetsläror eller samhällsupplösande teorier undergrävt vördnaden för hvarje myndighet, framträda naturligtvis följderna af nutidens »pojkestreck» mera hjärt och rätt än i andra klasser. Men det hvarken kan eller bör förnekas, att äfven bland de bildade klassernas unga söner gå ofta mycket fula saker under den förskönande benämningen.

De dåliga handlingarna kunna vara olika till grad; men brottens rot är dock af samma art, och visst är, att mången yngling och mången man skulle ha blifvit bevarad från att räknas bland de ursparades antal, om pojkarne själfsvåld och oarter ej blifvit öfverskylda med förskönande talesätt.

Nu får hela samhället skörda frukterna af den lättvindiga bollkastningen med urartade språkbruk och dito med uppfostringsansvaret. Bland de bildade klasserna måste det väl nu vara alldeles klart, att detta senare ej kan läggas på inrättningar, där undervisningen, sådan som den nu kräfvades, måste, så att säga, drifvas fabriksmässigt. Man måste väl nu inse nödvändigheten af, att föräldrar eller målsmän, vid förekommande fall, gifva pojkarne en kraftig — handräkning för att lära dem det personliga själfstyrandets svåra konst, som är grunden för en god och sund karaktärsbildning.

Men om vi ha alla skäl för att bland de bildade klasserna hoppas på en hälsosam reaktion mot den slappa moral, som skapat en så slapp föräldramyndighet, så torde det dröja en människoålder, innan denna reaktion inträder i de bredare folklagren, och i hvarje fall ha vi nu att göra med ungdomsskaror, som hota att blifva en stor fara för samhället. Därför måste nu hvarje verklig fosterlands- och folkvän, hvarje bildad svensk man och kvinna göra sin insats i det mer än nödvändiga arbetet på att få denne nutidens unge Fenrisulf lagd i andliga band.

Om det då är meningen, att äfven bildade kvinnor skola inlåta sig på försöket att stäffa några af de grofva ofog, som nu — företrädesvis i städerna — förfvas af större eller mindre oupptuktade pojkar?

Ja, icke blott äfven, utan i vissa afseenden främst bör den sant bildade kvinnan ställa sig i detta visserligen oangenäma, men högst nödvändiga samhällsskyddande arbete.

Ännu finnes nemligen äfven hos de mest förvildade ungdomar en rest af vördnad och respekt för det *moraliska* modet, isynnerhet när detta visas af en kvinna med bildning. En sådan inskrider med lugn och bestämdhet och begär ej uppretade mäns vanliga fel att möta de ungas råheter och okynne med vanmäktiga hotelser.

Hon endast pekar rakt på sak, nämner öfverträdelsen med dess rätta namn och viker ej, förrän hon blir åtlydd, skall detta så än ske genom polismyndigheternas melankomst.

Om jag då själf har försökt att utföra något dylikt?

Naturligtvis. Hur skulle jag eljes drista mig till att framställa ett sådant förslag? I denna sak måste man ju stödja sig på erfarenhet. Visserligen måste man någon gång hålla stånd mot en skur glåpord, men saken är allt för maktpåliggande för att vi få lof att skygga för några obetydliga obehag, och jag håller detta dessutom för

en enkel plikt mot vårt samhälle, i hvilket vi kvinnor ju hoppas att en gång erhålla alla en medborgares rättigheter.

Blir det bara så småningom sed för den bildade kvinnan att uppträda mot de unge vildarnes oseder, så går naturligtvis ej heller någon enda bildad man likgiltigt ur vägen, där hans ord och inskridande äfven äro en af de medborgerliga plikter, som han är skyldig samhället.

Det är endast genom en sammanslutning af alla goda krafter i de olika samhällslagren, som här kan åvägbringas en reform i det nuvarande uppfostringsättet, så att föräldramyndigheten åter tager i besittning både sina rättigheter och skyldigheter och att vårt språk aflägger hvarje för råheten, brotten och själfsvåldet skyddande förklädning och förskönande uttryck.

Oegentligheter i uttryckssätten skapa »oegentligheter» i tankar och handlingar; härpå hafva vi fått mer än nog af sorgliga exempel i våra dagar.

Ave.

”Litet gnabb ibland.”

En sommarskiss af Mathilda Langlet.

Hon satt inne i sängkammaren och grät; han gick med stormsteg därute i salen och stod då och då ute på verandan för att höra efter, om ångbåten »blåste». Ty han skulle fara in till staden, det hade han beslutat. Hon fick komma efter när hon behagade — han skulle visst inte tvinga henne. Frågade hon ej mera än så efter hans bekvämlighet och trefnad, så — fick hon göra som hon ville: han skulle nog reda sig ändå. Men här kunde han inte dröja längre; han kunde inte arbeta, han vantrifdes, han måste härifrån.

Hon satt vid fönstret därinne och såg också efter ångbåten. Hon grät ej längre, men det var icke för det att smärtan var mindre. Tvärtom. Ju mera hon tänkte på deras tvist, dess svårare blef det. Deras första tvist på fem år! Små meningsskiljaktigheter hade nog förekommit, ett och annat litet moln hade ju någon gång sett något hotande ut, men aldrig hade något oväder brutit ut, aldrig förrän nu! Och af en sådan orsak! Och det var hon, som hade rätt — alldeles bestämdt hon! Flytta in till staden den tjugonde augusti, när hyran var betalad till medlet af september! Nära på en hel månad till på landet, och doktorn hade ju sagt, att september vore den hälsosammaste tiden, om vädret är vackert! Visst hade hon rätt — i alla fall kunde man väl ej ge sig af burdus utan alla förberedelser, och det var så mycket, som skulle göras och som kunde göras med större fördel härute — sprita fjäder, stoppa om madrasser med mera, att icke tala om stortvätten!

Nej, hon kunde icke gifva med sig. Han måste inse, att hon hade rätt. Hans skäl voro icke på långt när så tungt vägande som hennes — det var bara för att hon inte skulle få sin vilja fram, som han höll i sig — det var hon viss på. Det hade han nära på sagt henne rent ut, ty de hade växlat hårda och bittra ord, för första gången sedan fem år. Och nu skulle han ensam flytta in till staden, skulle resa strax — manne han verkligen skulle göra det?

Jo, det skulle han. Just nu öppnade han

köksdörren och frågade i sin vanliga ton: »Hvar är frun? Jag skall resa till sta'n.»

Hon reste sig hastigt och gick ut. Det kom något hårdt i hennes sinne, och det hördes i tonen, då hon sade:

»Här är jag, Adolf. Är det något du vill?»

Han såg på henne, litet obehagligt berörd, tycktes det, men hon ändrade ej en min.

»Ångbåten är strax här,» sade han. »Jag hinner ej packa något, men du kan ju vara god och lägga in mina saker och skicka Kristin in med eftermiddagsbåten, så får hon ordna litet åt mig därhemma.»

»Hon kan ju stanna kvar i staden — jag reder mig nog ändå härute.»

»Du stannar således kvar, Emilia?»

»Ja, naturligtvis; den bästa tiden att vara på landet återstår ännu och alla sysslor —»

»Låt oss för all del icke börja om igen,» afbröt han otåligt; »om tio minuter är ångbåten här — hvar äro barnen?»

Hon gick ut och kom tillbaka med den lilla två-åriga flickan på armen; gossen ledde hon vid handen.

»Säg adjö åt pappa — det dröjer länge, innan du får se honom igen,» sade hon till den lilla, och medan hon uttalade orden, tyckte hon att det liksom med en hård hand grep om hennes hjärta.

Han lyfte upp gossen och kysste honom, och så vände han sig till flickan, som sträckte armarna emot honom. Fadrens och modrens ögon möttes en sekund, och båda kände en varmare fläkt, som var nära att smälta hårdheten i sinnet, men ingendera ville först ge vika, och så blef det som det var.

»Färväl Emilia,» sade han och nickade åt henne, och så gick han.

Hon satte sig på verandan och såg utåt sjön: där sköt ångbåten fram om udden, Adolf var redan nere på bryggan — ännu några minuter och han var ombord och båten lade ut igen.

Så var han då borta, och just i dag! I morgon var det deras bröllopsdag, den dagen, som de alltid brukat »fira» med en liten familjefest, men förnämligast med några ömma ord om att deras lycka var lika stor, deras kärlek lika varm som på den första bröllopsdagen. Och nu brydde han sig ej ens om att vara hemma på den dagen! Det var tydligt — han älskade henne ej längre. Och när hon tänkte efter, hade det på sista tiden ej varit så som förr. Nej, det var slut. Skulle hennes lycka blifva så kort? Fem korta år! Och hon, som trott, att den skulle räcka i alla tider!

Hon böjde sig ned öfver barnet, som satt i hennes knä, lutade sin kind mot det blondlockiga lilla hufvudet och önskade i sitt hjärta, att den lilla aldrig skulle bli så djupt olycklig som hennes moder i denna stund.

Men det gick ej an att sitta overksam. Hon skulle packa en kappsäck och tala med jungfrun om huru det skulle ordnas »i sta'n». Hvarken barn eller tjänare skulle få en aning om denna bedröfliga schism.

Emellertid satt föremålet för hennes tankar på ångbåten i en allt annat än angenäm sinnesstämning. Då han talat om att resa in till staden, var det egentligen inte så allvarsamt menadt.

Han hade en smygande förhoppning om, att Emilia skulle blifva litet skrämmd af hotelsen och gifva med sig, men då det nu alldeles icke tycktes röra henne, så finge hon nöja sig med det som det blef. Hon hade

åtminstone kunnat bedja honom dröja öfver morgondagen. Men naturligtvis tänkte hon inte på, hvilken dag det var! Förr hade hon alltid räknat bröllopsdagen som en högtid, och nu glömde hon den alldeles!

Han drog en tung suck. Skulle deras lycka så snart förgå? Fem korta år, och hon älskade honom ej längre! Ja, han hade ju märkt på sista tiden att hon varit sig olik — mindre glad, mindre villig att rätta sig efter hans önskingar, mindre öm och omtänksam. Och nu i dag! Det vore väl underligt om icke han, mannen, familjens hufvud, skulle kunna bestämma, huru lång eller kort deras sommarvistelse skulle bli. Och det var bara för att hon nu nödvändigt ville hafva *sin* vilja fram, som hon satte sig emot honom. Det hade hon nästan sagt rent ut, och för öfrigt skulle hon väl eljes hafva tagit skäl, när han sade henne, att det gick inte att arbeta därute på landet, än sakrade han den ena, än den andra boken, och dessutom saknade han arbetslust. Det var så förledande att sitta ute på verandan, att vandra i skogen eller »ligga ute på fiske», att han försummade sitt arbete. Han behöfde hvila, påstod hon — bah! det måtte han väl själf veta bäst, om och när han behöfde hvila.

Och det behöfde han inte. Nej, just nu skulle han arbeta. Det skulle bli riktigt skönt att få vara i fred med arbetet. Åh, hvad det skulle gå att studera och skriva, när man inte blef störd af något — inte af något!

Och så var han då framme vid sin resas mål, den tomma öfvergifna stadsvåningen. Han gick först in i salongen, men där var ohyggligt! Nedfälda rullgardiner, möblerna insvepta i lakan och skynken, lukt af kamfert och naftalin i hvarje vrå! Här kunde han inte vara, men det behöfdes ej heller. Han var ju ensam.

Ensam — det låg något tungt i den tanken. Men det var ju ensamheten och lugnet, han glädt sig åt, hvarför skulle han då inbilla sig, att det var tråkigt? Så gick han in i sitt arbetsrum. Där var allt sig likt. När han drog upp rullgardinerna och såg sig om, kom det en känsla af trefnad öfver honom — han satte sig genast till skrifbordet.

En stund arbetade han med ifver, men så hörde han några glada barnröster från gården, som distraherade honom. Han kunde ej låta bli att tänka på sina barn — oupphörligt trängde sig mellan honom och boken skuggbilder med ljusa lockar och blå ögon, och mer än en gång såg han upp för att öfvertyga sig om, att icke ett par runda armar sträcktes emot honom eller en rosig kind närmades intill hans.

Ännu en timme höll han ut, men sedan var det omöjligt. Det var ju nu också middagstid — han måste gå ut för att få mat. Åhja, det var inte så otrefligt — för ombytet skull.

En timme senare kom han tillbaka vid miserabelt humör. Middagen hade varit »oätbar», ölet varmt, uppässningen trög, inga rätter att välja på, och det sämsta, som fanns, hade han naturligtvis varit idiotisk nog att taga. Nej, i morgon skulle han gå på en annan »matkrog». I morgon! Den dagen hade han alltid suttit vid ett litet festligt bord, och Emilia hade öfverraskat med någon vällyckad ny anrättning, och han hade haft hem med sig en butelj vin, och feststämning rådde hela dagen. Han blef så

vek, när han kom att tänka på detta. Kanske hade han ändå haft litet orätt — inte i sak — visst inte, men i sätt . . .

Han gick in i sängkammaren. Där var allt i bästa ordning. På sybordet stod en korg, öfverhöjld med en duk. Han lyfte upp den, och därunder låg öfverst bland saksakerna en nålbok med ett litet broderi. Huru ofta hade han ej sett den i hennes händer! Han hade suttit och sett på, när hon sydde broderiet, och han tyckte nästan, att han ännu hörde hennes glada stämma, när hon utropade: »Nu skall jag då kunna hålla reda på mina synålar!» Och återigen blef han så där vek och underlig till mods.

Därute på sommarstället gick dagen under växlande stämningar. När Emilia väl packat in allt, hvad hon kunde tänka sig att mannen behöfde under sin vistelse i staden, och affärdat Kristin, hade hon barnen att syssla med och åtskilligt annat, som upptog hennes tankar. Men när de små kommit i säng och hon satt där ensam, då kom det med makt öfver henne, allt det som hon hela dagen hållit tillbaka. Hade hon verkligen så obetingadt rätt? Jo, i sak, naturligtvis, men i sätt? Det var minst sagt tvifvelaktigt. Männe det icke var hon, som först blef ond och retade honom till ett häftigt svar? Men hon kunde väl också bli »ur humör», när han var så orimlig och ej ville inse, att hennes plan gick ut på husets bästa! Han kunde inte arbeta därute, sade han. Åh, det var ju endast för att *icke* arbeta, som han var härute, hvilat var för honom alldeles oundgänglig, det hade läkaren försäkrat. Det var för hans eget bästa hon ville hålla honom kvar härute, och mycket mera ekonomiskt var det också. Och så var det så skönt härute, sådan grönska, sådan blomsterprakt, den friska luften, den vackra sjön — att redan, så tidigt, lämna allt detta!

En tanke slog henne. Kanske det ändå i grunden vore endast egoism? Hon hade måhända bedragit sig själf med falska grunder och skylt på allt detta för att endast för några veckor längre njuta af vistelsen på landet, som hon älskade nästan med passion. Och för detta hade hon så djupt sårat sin make — sina barns far!

Hon steg upp och tog hans porträtt från skrifbordet. Hur god han såg ut, och han var också god, ädel, rättänkande! Hvad hade hon varit utan honom, hon, en svag, vacklande natur, endast genom umgänget med honom upphöjd och förädlad!

Ja, hon hade orätt, orätt på alla vis, och det skulle hon erkänna och afbedja. Det skulle hon. Och med den föresatsen somnade hon.

Men andra morgonen kände hon det litet annorlunda. Hon försökte skriva till honom, men det ville ej gå bra. Hon råkade börja med, att de båda tagit en obetydlig alltför djupt, och sedan ville det ej gå att få någon bra fortsättning. Hon sköt otåligt bort papperet. Nej, hon skulle resa in till staden i — ja, i eftermiddag.

»Mamma, få vi gå ned till båten och möta Kristin?» bad lilla Herman. »Amanda går med oss, och vi ska se efter lilla syster så väl, så väl!»

»Amanda» inkallades och fick stränga order att inte gå upp på bryggan, utan hålla sig på landbacken, och så bar det af med det glada sällskapet.

Emilia gick i salen och dukade bordet.

Blommor och grönt ordnade hon smakfullt, och den för dagen ämnade tårtan stod blomstersmyckad midt på bordlöparen. Hvarför gjorde hon detta? Det ville hon ej ens tillstå för sig själf, och en obestämd förhoppning, som emellanåt ville tränga sig fram, höll hon med makt tillbaka. Icke heller såg hon nedåt sjön, och fast hon hörde, både när båten kom och gick, kastade hon ej en blick nedåt stranden.

Det var underligt, att Kristin och barnen dröjde så länge, men hon stod hårdnackadt kvar vid bordet, med ryggen mot dörren. Hon ville ej gifva rum åt ens en skugga af hopp, som skulle förbytas i missräkning. Men något ljud bakom henne skrämde henne, och hon vände ofrivilligt på huvudet.

»O!»

Mera förmäddde hon ej, men hon sprang emot honom, som stod där med utbredda armar, och kastade sig om hans hals.

»Förlåt mig! Jag hade orätt!» sade han.

»Nej, nej! Det var jag, endast jag, som hade orätt!» utbrast hon.

Han kysste henne.

»Jag är rädd, att vi hade orätt bägge två,» sade han.

Hon svarade icke, men sedan, om kvällen, tyckte hon, att denna bröllopsdagen varit den ljufvigaste af alla hon hittills upplevat.

Barnajoller.

Den tid då barnet börjar tala, eller som det kallas »jollra», hälsas af föräldrarna med jubel, det första »mamma» eller »pappa» göra dem öfverlyckliga, och de ha i den lilles joller sin största glädje. Men längre fram, om jollrandet öfvergår i pladdersjuka, blir det till en plåga i både skolan och hemmet. Pratsjukan beror på en inre rörelsedrift, på en viss liflighet i sinnet, på en snabb känsloutveckling, och sålunda har man rakt inte hjärta att göra den lilla pladdermakaren någon förebräelse.

Det är emellertid mycket oriktigt att bygga särskilda förhoppningar vid ett pratsjukt barn. »Man bör taga sig till vara för det omdömet, att talträngdhet skulle tyda på särskild intellektuell begåfning,» säger en tysk psykolog. »Ofta har den just sin grund i tomhet på föreställningar och brist på inre lif, på inre själfständighet. Den tomma tunnans ger från sig starkaste ljudet.» Och rätt lugnande är det hvad han vidare säger: »Man bör ej oroa sig, om barnen äro sena att lära sig tala. Detta är kanske blott följderna af en mycket liflig mottaglighet, som först tager i anspråk barnets själskrafter, eller af en redan befintlig rikedom på intryck, som just på grund af sin rikedom blott efter ett längre förarbete kan taga sig uttryck i ord.»

Därför bör man ej påskynda barnets joller och tal genom att prata för mycket med detsamma. Uppfostrarinnor, hvilkas tunga aldrig står stilla, äro ett verkligt ondt för barnen. Ofta förstår barnen alls inte hvad som talas till dem, och därigenom vänja de sig att tanklöst apa efter hvad de stora säga. Håri kan man ofta söka orsaken till att de s. k. underbarnen, då de växa upp, för det mesta icke alls öfverträffa andra, utan till och med stå efter dem. Genom att inplugga hos dem en massa ord, siffror eller andra saker har man icke lämnat deras unga själ tid att vinna den rätta spänstigheten och att utveckla sin tankeförmåga.

Man bör alltså ej öfverhoppa barnen med ordsvall och särskildt ej belamra deras minne med inlärandet af obegripliga verser etc. Följden af en dylik exercis skall sällan eller aldrig bli god.

Man bör ej själf uppmuntra dem till att oupphörligt prata. Om man icke blott med tålmod hör på barnens myckna prat, utan genom frågor eller särskilda yttringar af välbehag sätter deras lilla tunga i en allttjämt ökad fart, måste till sist hos barnet utvecklas en riktig mani att prata.

Men pratsjukan förleder barnen endast alltför ofta till falska omdömen, till öfverdrifter, lögn och ofta äfven till slarf i språkets form. Ofta

har redan mången liten pratmakare varit orsaken till split och tvister af bittraste slag inom familjerna. Det har händt mer än en gång att barn genom att pladdra om sina husliga förhållanden gjort föräldrarna skada eller gifvit tjufvar anledning till inbrott, såsom den lilla flickan, som på gatan talade om för sin väninna, att hennes far hade skåpet fullt med pengar, men att han inte alls var rädd om dem, utan många gånger lät nyckeln sitta i. Detta hörde en lösdrivare, och då barnet äfven berättade, att ingen var hemma, gick han direkt och plundrade skåpet.

Man bör sålunda ej tillåta barnen prata för mycket, man bör ej låta dem berätta, hvad andra människor säga eller göra, man bör ej göra dem några onödiga frågor, man bör befalla dem att tåga, om de prata utan eftertanke, eller om de äro näsvisa och lillgamla, man bör föra alla deras öfverdrifter tillbaka till den rätta måttstocken och lära dem betänka, att de hafva två ögon och två öron, men blott en mun, att de alltså kunna se och höra mycket, men att de böra tala litet därom, och att tala är silfver, men tåga är guld.

J. F.

I "röda salongen".

Ett ungdomsminne.

Skildradt för Idun af *Linnéa*.

Idun! — Hvilka minnen »från längst försvunna tider» dyka icke upp vid detta namn! Du lilla tidning, som råkat förirra dig hit till denna undangömda vrå af Minnesota i det fjärran nordvästern, svenskarnes Sverige på amerikansk jord, huru snäll du var som sökte dig fram ända hit till en landsflyktig dotter från Sveas barrskogar! Huru egendomligt ljuda icke »Helgsmålsklockans» toner häruppe, och hvilka minnen mana de icke fram från fordom, från det kära hemmet i Norrland, där den, som nu skrifer dessa rader, en gång i tiden lärde sig taga de första stegen på en lefnadsväg, som oförtänt skulle leda så vida. Idun, du lilla framlockerska af sköna minnen från ett fjärran fosterland, jag håller af dig både för detta och för mycket annat. När man blir öfvermått af den myckna söta maten, detta krimskrams, hvaraf amerikansk litteratur är så full, då är det så uppriskande att få lyssna till ditt enkla språk. Det gör sinnet ungt på nytt att få del af dina äpplen, och den där fått smak på dem, kan icke vara dem förutan.

Men nu ville jag berätta dig något, som du gärna, om du så vill, i din tur får tala om för andra, någon gång när du gör din rund kring Sveas bygder. Det är blott ett enkelt ungdomsminne, men kanske skall det dock väcka en genklang i några minnesgoda och tacksamma kvinnohjärtan.

Det var sista dagen i maj månad år 1862. Stockholm, kungligt skönt såsom alltid, låg leende på sina sju holmar, medan våren band det en ram af grönska, oändligt skiftande, späd och fin. Uppför Östra Beridarbangatan — jag vet alls icke, om den nu har samma namn, ty Stockholms styrespinnar, de vandalererna, plåga icke ha någon försyn för urgamla namn och kära minnen, då det gäller att kristna om stadens gator och torg — syntes en mängd unga flickor med snabba steg ila fram. Man kunde se på dem, att det gällde något viktigt den dagen. För dem alla var denna väg så väl bekant. De hade under hela den flydda vintern med sina böcker under armen eller i en väska vid sidan knogat i ur och skur, i solsken och vackert väder fram till huset n:r 1, Louis de Geers f. d. ministerhotell. Där-

uppe i öfre våningen med dess stora präktiga salar, där fordom damer och herrar från de allra högsta samhällslagren hade samlats vid större fester, där samlades nu en del af det unga kvinnliga Sverige för att, ledd af de bäste lärare hufvudstaden kunde pretera, taga sina första steg på på vetandets väg, hittills för dem så okänd och mystisk. Riksdagen hade anslagit 10,000 kronor till »Seminarier för bildandet af svenska lärarinnor» och Sveriges statsminister, den ädle och högsinnade Louis de Geer, hade kostnadsfritt öppnat sitt hotell till seminarierets förfogande.*

Som ordförande i seminariestyrelsen satt nordens arkiater, han som såg så långt och tänkte så högt, så vitt och stort om allt och alla, en kristen i ordets fullaste och mest helgjutna betydelse, generaldirektör Huss. Näst efter honom i förtjänst, men fullt jäm-sides i intresse för saken, satt rektor Siljeström, han hvars ord för kvinnans bildning vägde så tungt, när det gällde att börja företaget. Och sedan kom en hel mängd af eminenta män, utmärkta på vetenskapens och kulturens fält.

Ej underligt, att det första läsårets kurser blifvit avslutade med en sådan glans. Med sådana lärare och ett sådant mål kunde det omöjliga bli en möjlighet. Dessa unga borde ju nu gifva sådana prof på duglighet och förmåga att tillägna sig en högre bildning än den, som hittills varit kvinnan tillåten, att man icke behöfde ångra ett statsanslag eller beklaga följderna af ett i mångas tanke vågadt experiment. Och profven hade utfallit *öfver*, men icke under all förväntan. Examina voro aflagda, lärarna voro nöjda, eleverna — ja, hvar finna ord att tolka, hvad *de* kände?

Men den här dagen, om hvilken vi nu tala, var det en alldeles särskild fest, som skulle hållas i »röda salongen», så kallad för sina prässade röda sammetstapeter. In skynda de unga och taga sina platser. Ögonen stråla och hjärtat klapprar. Det är ju sista dagen på detta läsår, sista tillfället att råkas, sista gången att se dessa rum, där »de mångvisa orden» ljudit från älskade lärares läppar.

Där i ena hörnet, längst bort till vänster, är en märklig grupp. På en piedestal står en i gips utförd kopia af Qvarnströms präktiga mästerverk — *Idun*. Huru skön står icke sinnebilden af den eviga ungdomen där med sin korg af äpplen! Bredvid fotställningen står på ett bord en stor, öfvertäckt korg, och bredvid den står *hon*, som under det gångna året så ofta gladt seminarierets elever med sina besök, då hon kom för att lyssna på någon föreläsning eller säga några uppmuntrande ord till oss. Mild som *Idun* själf, förskönad genom den själens ungdom, som lyste fram genom årens märken, stod *Fredrika Bremer* och log sitt obeskrifligt intagande leende, medan snille och godhet strålade ur hennes ögon, hvilka hon riktade ömsom

* Gamla Östra Beridare-Bangatan är den nuvarande Sergelgatan. Exc. de Geer bodde 1862 — enligt Stockholms adresskalender för det året — Arsenalsgatan 5, men *där* var naturligtvis ej den lokal, här afses. I nämnda kalender upptages »Seminarium för bild. af svenska lärarinnor» till Östra Beridarbangatan 1. *Nu* ha vi, som bekant, två dylika seminarier: *Norra* och *Södra*, men om *Fredrika Bremers Idun* hamnat i någon af dem, är oss icke bekant. Kanhända kan någon af våra läsare, som är bättre underkunnig, välvilligt lämna upplysning därom.

på Iduns bild, ömsom på oss, som hade hon velat anställa en jämförelse mellan båda.

Alla lyssnade vi, såsom vore det i denna hop blott ett enda öra för en enda mun. Och från denna mun föllo ord af kärlek, sympati, uppmuntran, såsom när daggens droppar falla ned på törstig äng. Fredrika talade i denna stund till en ungdom, åt hvilken hon som minne öfverlämnade Iduns bild. Orden ha nog de flesta af oss för-glömt, men stunden, intrycket, det står kvar. Och kvar står väl också Iduns bild i något hörn af den präktiga byggnad, dit Seminariet för bildande af lärarinnor sedan flyttades.

Fredrika Bremer slutade sitt tal med att säga, det hon nu ville lämna hvar och en af oss ett af Iduns äpplen, och så aftäckte hon korgen, hvori de allra präktigaste mes-sinaapelsiner lyste så gula mellan klasar af vackra blommor och gröna blad. En och en gingo vi nu fram och mottogo ur hennes händer en apelsin och en blomma. Ack, huru hon log och nickade och nickade och log! Den stora respekten förbjöd oss att sluta den lilla gestalten i famn, men vi nego djupt, och i mångens öga darrade en tår, från allas läppar hördes ett tack.

Mycket mer kunde jag berätta dig, Idun, från denna tid. Huru man studerade och arbetade för brinnande lifvet! Hvad mindre begäfnig icke förmådde uträtta, det fick fliten ersätta. Ingenting var för svårt för dessa vetgiriga flickor. Inga problem hade gamle Euklides uppställt, som icke lyckligt löstes. Uppför logikens höjder klättrade några så behändigt, medan andra åter fördjupade sig i kemiska experimenter under prof. Lovéns öfverinseende. Prof. Fock, liten till kroppen, men med en stor själ, exakt som de lagar han talade om, lyssnade förnöjd till sina flitiga elevers beskrifningar om tyngdlagarna, om ljusets hastighet och ljudets vågor. I den zoologiska klassen förde prof. Sundevall ordet, medan prof. von Düben ett par timmar i veckan förde oss med sig ett litet stycke in på anatomiens och fysiologiens område. Rektor Siljeström var vår vägvisare på pedagogikens fält. »Mina damer,» sade han en gång, »kommen ihåg, att när läraren träder in i lärosalen skall det för eleverna synas som när solen går upp på himlahalvvet,» — och de orden ljuda än. Botaniken blef ingalunda en förseglad vetenskap, när prof. Andersson ledde vägen dit in. I världshistorien tog lektor Tham från Karlberg oss med sig, och vi fingo höra så mycket om krig och krigsrustningar, att vi tyckte oss förnimma vapenskrammel i hvarje hörn. »Och, mina herrar, detta var det minnesvärda året 1632,» sade han, förgätande att han nu hade seminarieflickor framför sig i stället för sina kadetter vid Karlberg. Det var blott skuggan af ett löje, som for öfver våra ansikten, då vi ofta fingo heta »mina herrar,» ty vi voro alltför intresserade att fästa oss vid småsaker.

Och hvad skall jag säga om de stunder, då magister Pallin slog upp dörrarne till Sveriges Panteon på vid gafvel och lät de store hjältnes skuggor glida förbi, medan han förtäljde deras underbara lefnads saga? Nog tyckte vi då, att intet land på jorden kunde jämföras med vårt Sverige, »ärans och hjältnes land».

Men tiden räcker icke till att tala om allt, som hände och skedde i de dagarne däruppe i salarne i nr 1 Östra Bangatan.

Efter tre års kurs utexaminerades de flesta af oss och, för så vidt jag vet, blefvo vi alla använda i nyttans tjänst, den ena på ett, den andra på ett annat sätt. De farhågor, som uttalats, att svåra följder skulle drabba snart sagdt hela samhället, att hemmen skulle lida m. m. för att nu kvinnor tillätes befatta sig med studium af sådana ämnen, som männen ensamt haft monopol på, ha icke besannats. Första försöket aflöpte väl, och ingen tänker numera på återgång till forna tiders kvinnliga uppfostran, om ock en och annan lofvar den gamla goda tiden, då kvinnan var kvinnligast, när hon ingenting visste och tänkte mycket litet.

Så har du väckt minnen från fordom, Idun, alltsedan du gjorde ditt första besök hos mig. Lusten att tala om detta ungdomsminne har växt alltjämt, till dess den i dag blef mig öfvermäktig. Tack för ditt tålmod! Tag en hälsning med dig rundt kring Sveas bygder från en af dess döttrar, som i ett fjärran land och under tidens växlingar aldrig upphört att älska sitt eget. Här bland Minnesotas skogar och många sjöar finnes mycket som påminner om Sverige, men intet som kan ersätta dess plats i ett fosterlandsälskande hjärta.

—*—

Runebergs kvinnliga anförvandter.

För Idun af Hellen Lindgren.

(Slut från föreg. nummer.)

»Jag tycker visst, att jag sträfvar och bjuder till, men ändå . . .» Hon var, säger hon själf med en drastisk liknelse, som den gamla gumman, hvilken låg drucken under ett bord. Kärningen säger: »här skall jag ligga och krafsa och stuta och kommer ej ändå dess längre.» I en af sina skrifter säger hon: *hvad skall den gamla?* Här ger hon sin bitterhet luft. *Hvad skall den gamla?* »Tyst, tyst du är en gammal kvinna, sof, sof, god natt!» . . . Hvarför vill äfven den gamla lefva, hvarför har äfven hon känslor, hvarför vill hon titta utom sin dörr?»

År 1863 drabbades som bekant Runeberg af slag. Han blef sedermera en invalid, fångslad vid sin rullstol inom hemmets fyra väggar. Fru Runeberg säges knappt under dessa sista år ha visat sig utom husknuten. Man känner likväl, att man tycker synd om henne, enkelt och uppriktigt sagdt, ty huru trött är hon ej! I skissen om »Den gamla» visar det sig, hur hon absolut kände sig urständsat att lefva i lifvets gladaste sfer, de unga förhoppningarnas lifslust — den gamla hör icke till denna krets. I ett bref från 1865 ber hon om ursäkt för att hon ger en inblick i sitt inre:

»Förlåt, att jag skrifvit ett underligt, ett fantastiskt bref, men kom ihåg, hur jag aldrig en stund talar med någon människa fritt så, att jag kunde uttala min inre människa, och undra icke, att det blåser en litet underlig vind, när man någon gång gläntar litet på dörren till den kvafva hjärtekammaren. Och dock borde man vid snart sextio år icke mer känna blodet så häftigt svalla inom sig.»

Aldrig förstod hon konsten att låta detta blod, som så gärna ville svalla, lägga sina oroliga böljor till ro. Alltid ung, utbrister

hon i ett bref: »Jag vet ej rätt, hvad jag behöfver för att bli frisk — luft, men — jag tror mest — vänlighet.» Det var i samma bref, hon klagade öfver sin känsla af öfvergifvenhet på en fest för Runeberg. »Ja, det skulle i sanning gjort mig godt, om jag trott, att på festen en enda skulle med en vänlig tanke komma ihåg »den store mannens» ringa stackars hustru. — — — Och dock är jag icke ett sådant egoismens barn, att jag vill draga honom ned till mig» o. s. v.

Denna vänliga tanke, denna för henne själf spicielt afsedda uppmuntran var hennes ärelystnad, om man så vill kalla det. Hon vill vara stor, äfven hon, på sitt sätt, hon misstänker alltid, att kärlekens kapital höll på att sina och dess svalare nyanser vill hon naturligt nog ej hålla till godo med lika litet som med sällskapsartighetens allmosa. Hellre än att finna sig i denna känslornas konkursrealisation, vill hon sluta sig som snäckan i sitt skal, men på samma gång känner hon en saknad, ett behof att lefva mer personligt, mera rikt. Men det går henne som så mången annan man eller kvinna, lifvets fröjd bleknar fortare än lusten att lefva det dör. Hennes tröst blir att hon får göra nytta vid denna sjukbädd, vid denna Runebergs solnedgång, som med hennes hjälp blef så lugn och så vacker. Som hans sjuksköterska finner hon, att hon kan göra nytta och, när hon oafåtligt vakar på mannens minsta önsknings, vet hon, att hon fyller en mission. Någon gång kan hon smärtsamt känna, att man ej förstår, hur stor hennes mission är, huru ädelt uppoffrande hon uppfattar den, huru kraftigt äfven hon kunnat utveckla hvad Almquist kallar sitt väsens blomma. Då kunde hon i ett bref med hjärtgrämlse tala om, hur hon i hemmet betraktades som en underordnad, därför att hon själf tagit en tjänares skepelse. En vän gaf henne exempelvis en vacker kaffekopp och hon besvarade gifvan med följande ord:

— — — »tack, käraste, för din vänlighet att sända mig den granna koppen, men vet du, nog skall jag småningom göra den till Runebergs, ehuru mitt namn står på den, ty att ha något så där enkom för mig, det passar alls ej, går ej ens ihop med mitt vanliga sätt. Marie fnyste och strax, när jag sade det skulle bli min kopp, och slog knyck på nacken med ett: nåja, om det vore åt professorn, kunde det så vara, och icke ställer hon heller fram den åt mig. Aldrig har jag varit en person, för hvars skull något gjorts.» — — —

Ej fullkomlig, ej utan ett grubblande, något svartsjukt lynnnes egenheter och äresjuka, är fru Runeberg likväl ett sådant kvinnonamn, som man älskar och som man minns. Hon är älskad, därför att hon har så mycket af kvinnan, ja, man kunde tillägga, så mycket af den unga kvinnan, hon är ädelmodig, uppoffrande, passioneradt varm, melankoliskt grubblande, rättsifrande — och ur alla dessa egenskaper framblickar slutligen intelligensen hos den öfverlägsna begäfnigen.

När hon talar om Runeberg i ett af sina bref, huru hänfiven och stolt är hon icke öfver hans väsens klara kraft och stolta lugn. Det är som om man möttes af den vackra blicken från ett par älskande kvinnoögon, när man läser ord sådana som dessa i ett bref från 1836.

— — — Nu först har jag fullt rätt och fullt lärt inse, hvad jag äger i min man. Hvilken ljus, sig och världen begripande ande bor ej hos honom! Det är härligt

att se, hur han skingrar hvarje dimma, hvarje tvekan, hur allt blir klart och ljusst för hans ord för en och hvar, som blott vill hafva öron att höra.

* * *

Det kan ju vara ett åpropos för dagen att just nu tala om en framstående finsk kvinna då vårt land nyligen gästats af en finsk författarinna, Alexandra Gripenberg, som i många fall fullföljt det arbete för kvinnornas höjande och självständighet, i hvars tjänst Fredrika Runeberg ställde sig och som utgjorde ett af hennes lifsmål. För öfrigt är det också just ur de utdrag, som Alexandra Gripenberg lämnat i en skiss om fru Runeberg, som mycket i denna uppsats är hämtadt, och det är således äfven en påminnelse om hennes verksamhet med penan, som denna skiss kan gifva läsaren.

Utsäde.

»Kan det vara möjligt! Tog hon inte mer i arbetslön för en så utsökt välsittande kappa? Vill du gifva mig hennes adress?»

»Gärna, men så billig är hon nog icke i allmänhet. Min man skötte henne, då hon i vintras låg i tyfus, och tog ingenting betaldt, utan skaffade henne i stället fria läkemedel — så att därför är hon så särdeles billig mot mig.»

De båda damerna ryckte till vid ett rasslande af papper från andra hörnet af salongen, där doktorn satt, läsande sin tidning. Det var tidningen han kramade samman, under det han häftigt reste sig och gick in i sitt rum.

»O, hvad kunde det vara! Hjalmar var alldeles likblek.»

»Du måste gå in...»

»Jag vet knappast... Han tycker ej om frågor. Det är så mycket en läkare ej får tala med någon om... allt hvad som hör till hans praktik. Och hvad enskildt är får jag alltid veta, utan att fråga.»

»Men om hon var sjuk...»

»Ja — det såg verkligen så ut, jag måste se efter.»

»Nå — du dröjde så länge — han var väl ej sjuk?»

»Nej, nej, bara ledsen.»

»Du vill kanske ej tala om öfver hvad? Det kan ju vara så mycket, som äkta makar måste hålla tyst med, men nog vet du, att det stannar hos mig, om du finner lätttnad i att tala. Du är ju lika blek som han nyss.»

»Ja, du skulle kanske tro något helt annat, om jag icke helt enkelt sade dig orsaken. Således — han var ledsen åt att jag, som han sade, tar skatt af hans patienter. Det var vårt samtal om sömmerskan — du behöfver ju ej tillämpa det på dig — sade han, som gifvit honom en inblick uti, att vi kvinnor växa upp utan rättsbegrepp, hur hög bildning vi för öfrigt äro i besittning utaf. Jag ockrade på hans yrke genom att begagna mig af sömmerskans billiga pris, och det fattades bara att jag skulle tvinga henne att sy åt alla mina bekanta äfven för så godt som intet. Om min toalett-kassa ej var tillräcklig, ville han hellre ge mig dubbelt!»

»Är människan ung?»

»Ja, helt ung.»

»Och ser bra ut?»

»Ja, hon är nästan vacker och har ett behagligt väsen, men ser lidande ut.»

»Min kära Aurore! Det är nog så, att herrar män i allmänhet ej tycka om frågor, äfven utom praktiken och... vi böra ej fråga. Jag är ledsen, att jag bad dig gå in. Och nu är det min basartid. Farväl. Var icke ledsen. Det där är intet att tänka på. Herrar äro så nervösa nu för tiden!»

Aurore tog upp sitt broderi, men det fick falla igen.

Hvad menade hon med sina frågor? Ung? Vacker?...
A. M.

Af vikt

är nu för alla dem, hvilkas prenumeration utgår med juni månad, att genast förnya densamma för det senare halfåret, hvilket kommer att bjuda på saker af synnerligt stort intresse.

Af samma skäl är just nu den gynnammaste tidpunkten för alla, hvilka ej förut hållit vårt blad, men hvilka nu önska göra en prosprenumeration på vårt lands mest spridda och omtyckta familjetidning, att med kr. 2: 50 omedelbart verkställa abonnement för halfåret juli—december.

På grund af de betydliga kostnader, som nedläggas på det under årets sista kvartal utkommande julnumret, hvilket gratis tillställles alla våra fasta abonnenter, nödgas vi nämligen i år, liksom i fjol, träffa den åtgärden att höja prenumerationens pris för detta sista kvartal, oktober—december, till 2 kronor. Hel- och halfårspriset för tidningen blir likväl vid det gamla, så att de, som nu med endast kr. 2: 50 prenumerera till årets slut, därigenom tillskynda sig en lätt insedd fördel.

Bland tidningens innehåll under detta senare halfår vilja vi särskildt framhålla det rikt illustrerade

Festnummer

till

h. m:t drottning Sofias 60-års
födelsedag,

som utkommer redan i nästa vecka, och hvilket i såväl ord som bild till märkesdagen den 9 juli kommer att gifva en skildring af vår landsmoders lif allt från barnoms- och ungdomsdagar intill den stund som är. Vidare:

IDUNS

omfångsrika och präktigt illustrerade

julnummer

med litterära och konstnärliga bidrag af vårt lands förnämsta författare och artister och med det synnerligen intressanta galleriet af barnporträtt:

»Det yngsta Sverige»

i IDUNS julnummer,

hvilket, utvaldt som det blir bland tusentals fotografier från Ystad till Haparanda, lämnar en representativ och sällsynt intagande bild af vår uppväxande generation.

Då vi slutligen kunna tillägga, att Idun under det senare halfåret genom alla nummer och på alla områden naturligtvis skall sträfva att häfda sin erkända plats som landets förnämsta familje- och kvinnotidning, våga vi hoppas på trofast stöd af alla gamla vänner och många nyförvärfvade därtill.

Verkställ nu alltså omedelbart postprenumeration för det senare halfåret!

på det intet afbrott eller dröjsmål i tidningens regelbundna expedition må äga rum.

Stockholm i juni 1896.

Red. af Idun.

Ur notisboken.

Kronprinsessan med sina söner anländer den 7 juli till Fredensborgs slott i Danmark och afreser följande dag till Norge för att där uppehålla sig några veckor å grosshandlaren Fearnleys egendom Toreplads i Ringerike.

»Claude Gerard» guldbrud. Guldbrolopp firades på midsommardagen af f. d. departementschefen i fångvårdsstyrelsen Victor Ljungstedt, född 1820, och hans maka, Aurora Lovisa Ljungstedt, född Hjort, född 1821 — den sistnämnda, som bekant, en af våra populäraste författarinnor (signaturen Claude Gerard). Båda äro till kropps- och själskrafter ganska raska och vistas under sommaren å villan Qvarnbo invid Turebergs station.

Teater och musik.

Sophus Neumann, den utmärkte köpenhamnske komikern, som redan i våras glädde oss med ett endast allt för kort besök, har nu begynt ett nytt gästspel under hr Ranfts egid ute å Djurgårds-teatern. Alla vänner af en saftig, men på samma gång fin och innerligt hjärtevinnande humor böra alltså taga tillfället i akt. Det gamla äkt-danska lustspel, »Gröns födelsedag», som valts som inledningspjäs för hr Neumanns uppträdande — ty vi vilja väl hoppas, att det blott är en inledning? — verkar visserligen ganska förlegadt och främmande i uppsvenska ögon, men den ärade gästens godmodiga, i hvarje detalj mästerliga spel skulle komma oss att tacksamt öfverse med än värre longörer än dem som här möta oss. Äfven hans medspelande ha heder af representationen, och särskildt må hr Lavéns lättsinniga, men varmhjärtade naturbarn till fotograf erkännas som en duktig skapelse med något af den sanna enkelhetens äkthet uti sig.

På Arenateatern rustar man sig till en repris, så gammal och god, att den nu nästan blir en nyhet, den man motser med en viss spänning. »Andersson, Pettersson och Lundström» — och inga mindre — skola åter öfver stockholmsscenen. Premiäre i början af nästa vecka med nya visor för dag, som är, och många gamla kära erinringar från dem, som varit.

Iduns byrå och expedition

hållas under månaderna juni—augusti öppna hvarje söckendag kl. 10—5.

